

Приглашаем к обсуждению законопроекта

26 апреля 2014 года в Одессе состоялся VII съезд Украинской морской партии. В своем выступлении на съезде народный депутат Украины, Президент НУ „ОЮА”, доктор юридических наук, профессор, академик НАПрН Украины, академик НАПН Украины Кивалов С.В. особо подчеркнул актуальность проблемы правового регулирования общественных отношений, возникающих в процессе осуществления морской деятельности. В связи с этим Редакциями журналов „Митна справа” и „Юридический вестник” принято решение о совместном проведении в сентябре 2014 года „круглого стола” на тему: „Обсуждение проекта Закона Украины „О проведении социально-экономического эксперимента в сфере морской деятельности”.

Проект закона (см. приложение) предложен сотрудниками кафедры морского и таможенного права НУ „ОЮА”, которые участвуют в выполнении научно-исследовательской работы под названием „*Инновационный организационно-правовой механизм создания и функционирования коммунальных пароходств в Украине*” (руководитель работы – доктор юридических наук, проф. Додин Е.В.). Тема НИР (ГРН 0113U01144) была утверждена в 2012 году Министерством образования и науки, молодежи и спорта для НУ „ОЮА”. Решение о разработке проекта закона было принято по результатам научных сообщений участников Международной научно-практической конференции, прошедшей в НУ „ОЮА” 12 декабря 2013 года.

Руководствуясь вышеизложенным, обращаемся к Вам с предложением поддержать инициативу Редакций журналов „Митна справа” и „Юридический вестник”, принять участие в обсуждении проекта Закона с привлечением представителей заинтересованных кафедр НУ „ОЮА” и Международного гуманитарного университета, а также представителей иных высших учебных заведений, научно-исследовательских учреждений, коммерческих предприятий, некоммерческих организаций, органов местного самоуправления.

Будем признательны, если свои предложения Вы направите руководителю группы НИР – разработчику проекта закона Украины, д.ю.н., профессору кафедры морского и таможенного права НУ „ОЮА” Додину Е. В. по адресу:

65009 г. Одесса, НУ „ОЮА”, ул. Пионерская, 2, комн. 305.

ЗАКОН УКРАЇНИ**„Про проведення соціально-економічного експерименту
в сфері морської діяльності”**

Цей Закон відповідно до Конституції України регулює суспільні відносини, що виникають у процесі проведення соціально-економічного експерименту в сфері морської діяльності, зокрема у галузі морської господарської діяльності та торговельному судноплавстві.

Метою проведення соціально-економічного експерименту є посилення позиції України як морської держави для задоволення її економічних інтересів і забезпечення сталого соціального та економічного розвитку „морських” регіонів держави, відродження конкурентоздатного морського та річкового транспорту шляхом створення сприятливих умов для всеобщого стимулювання реалізації повною мірою морського потенціалу України в процесі провадження морської діяльності.

Стаття 1. Дія Закону

1. Цей Закон визначає правові, економічні, організаційні та соціальні основи проведення соціально-економічного експерименту в сфері морської діяльності, зокрема у галузі морської господарської діяльності та торговельному судноплавству.

2. Дія Закону поширюється на державну територію України, юридичних осіб, що створені відповідно до законодавства України та інших держав, фізичних осіб – громадян України, іноземців та осіб без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, відповідно до положень, передбачених Конституцією, законами та міжнародними договорами України.

3. Суспільні відносини, що виникають у процесі діяльності морського та річкового транспорту, регулюються цим Законом, кодексами (статутами) окремих видів транспорту, іншими актами законодавства України.

4. Нормативно-правові акти, які визначають правовий режим морських та річкових перевезень, порядок використання засобів морського та річкового транспорту, судноплавних шляхів, організації безпеки руху, охорони громадського порядку, пожежної безпеки, санітарні та екологічні вимоги, що діють на водному транспорті, є обов'язковими для власників транспортних засобів і громадян, які користуються послугами водного транспорту та судноплавними шляхами.

Стаття 2. Визначення понять

У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються в такому значенні:

витрати бюджету розвитку – витрати, що виділяються у складі витрат спеціального фонду місцевого бюджету. Кошти бюджету розвитку спрямовуються на реалізацію програм соціально-економічного розвитку відповідної території, пов’язаної із здійсненням інвестиційної діяльності, здійсненням інших заходів,

пов'язаних з розширенням відтворенням відтворення основних засобів виробництва, для зміцнення матеріально-фінансової бази місцевого самоврядування;

державна морська політика (державна політика у сферах морського і річкового транспорту) – система врегульованих суспільних відносин, що виникають у процесі провадження морської діяльності, – складова державної політики: економічної (податкової, фінансово-кредитної, тарифної та ін.) та соціальної, зокрема державної інвестиційної політики, яка спрямована на формування сприятливого інвестиційного клімату – створення суб'єктам господарювання необхідних умов для залучення та концентрації коштів на потреби розширеного відтворення основних засобів виробництва, а також забезпечення ефективного та відповідального використання цих коштів і здійснення контролю за ними, консолідації майна та ефективного використання учбового, наукового, виробничого потенціалу учасників соціально-економічного експерименту в сфері морської діяльності, що сприяють розвитку національної економіки, її інтеграції у світове господарство, задоволенню національних інтересів України та спрямовані на реалізацію та оптимальне узгодження інтересів суб'єктів господарювання і споживачів, різних суспільних верств і населення в цілому в цій сфері;

контроль за господарською діяльністю – вирішальний вплив або можливість здійснення вирішального впливу на господарську діяльність суб'єкта господарювання, що здійснюється, зокрема, шляхом реалізації права владіння або користування всіма активами чи їх значною частиною, права вирішального впливу на формування складу, результати голосування та прийняття рішення органами управління суб'єкта господарювання, а також вчинення правочинів, які надають можливість визначати умови господарської діяльності, давати обов'язкові до виконання вказівки або виконувати функції органу управління суб'єкта господарювання;

корпоративні права – сукупність майнових і немайнових прав учасника господарського об'єднання, які випливають з права власності на частку статутного капіталу об'єднання, що включають право на участь в управлінні господарською діяльністю об'єднання, право на отримання дивідендів та активів об'єднання у разі його ліквідації відповідно до закону, а також інші права та правомочності, передбачені законом чи статутними документами;

майно – узагальнююче поняття, яким позначається уся сукупність матеріальних благ та обтяжень, які можуть бути об'єктом цивільних правовідносин: окрема річ, сукупність речей, майнові права та обов'язки, а також грошові кошти;

матеріальна і фінансова основа місцевого самоврядування – рухоме інерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, земля, природні ресурси, що є у комунальній власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах, а також об'єкти їхньої спільної власності, що перебувають в управлінні районних і обласних рад;

місцеве самоврядування – право територіальної громади самостійно вирішувати питання місцевого значення як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України;

морська господарська (морегосподарська) діяльність – процес отримання вигоди від використання морських ресурсів для задоволення потреб людини і

суспільства та відтворення морського природно-ресурсного потенціалу;

морська діяльність – використання морських ресурсів на користь України шляхом провадження діяльності: морської господарської (морегосподарської), військово-морської та діяльності, щодо охорони державного кордону України на морі та морських ресурсів континентального шельфу та виключної економічної зони;

морський потенціал України – сукупність природних ресурсів і надбань людини, які використовуються в процесі провадження морської діяльності в інтересах Українського народу в галузі морського транспорту, суднобудування, судноремонту та рибного господарства, наукової та експериментально-дослідної бази і система підготовки та перепідготовки фахівців для морської галузі;

морський транспорт – підприємства морського транспорту, що здійснюють перевезення пасажирів, вантажів, багажу, пошти, судна, судноремонтні заводи, морські шляхи сполучення, а також підприємства зв'язку, промислові, торговельні, будівельні і постачальницькі підприємства, навчальні заклади, заклади охорони здоров'я, фізичної культури, науково-дослідні, проектно-конструкторські організації та інші підприємства, установи та організації незалежно від форм власності, що забезпечують роботу морського транспорту;

об'єднання морського та річкового транспорту – юридичні особи – суб'єкти господарювання у сфері морської діяльності – організації, створені і зареєстровані у встановленому законом порядку в формі господарського підприємницького товариства, шляхом об'єднання осіб, які мають право участі у цьому товаристві (учасників), та їх майна, що є вкладом до статутного (складенного) капіталу товариства;

право комунальної власності – право територіальної громади володіти, доцільно, економно, ефективно користуватися і розпоряджатися на свій розсуд і в своїх інтересах майном, що належить їй, як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування. Від імені та в інтересах територіальних громад права суб'єкта комунальної власності здійснюють відповідні ради;

орган місцевого самоврядування – виборний орган (рада), який складається з депутатів і відповідно до закону наділяється правом представляти інтереси територіальної громади і приймати від її імені рішення;

районні та обласні ради – органи місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ та міст;

річковий транспорт – підприємства річкового транспорту, що здійснюють перевезення пасажирів, вантажів, багажу, пошти, порти і пристані, судна, судно-будівно-судноремонтні заводи, ремонтно-експлуатаційні бази, підприємства шляхового господарства, а також підприємства зв'язку, промислові, торговельні, будівельні та постачальницькі підприємства, навчальні заклади, заклади охорони здоров'я, фізичної культури та спорту, культури, проектно-конструкторські організації та інші підприємства, установи і організації незалежно від форм власності, що забезпечують роботу річкового транспорту;

склад учасників об'єднання морського та річкового транспорту – юридичні особи публічного та приватного права – заклади освіти, наукові установи, підприємницькі та непідприємницькі товариства, що здійснюють морську господарську діяльність у державному, комунальному та приватному секторах

економіки України, а також фізичні особи—члени територіальних громад, органи місцевого самоврядування та їх виконавчі органи;

соціально-економічний експеримент у сфері морської діяльності – впровадження інноваційного організаційно-правового механізму створення та функціонування спільних комунальних пароплавств (судноплавних компаній) – наукової соціально-економічної моделі розвитку практики господарювання в сфері морської діяльності, зокрема морської господарської діяльності та торгово-вельного судноплавства;

суб'єкти господарювання комунального сектора економіки –

суб'єкти, що діють на основі лише комунальної власності, а також суб'єкти, у статутному капіталі яких частка комунальної власності перевищує п'ятдесят відсотків чи становить величину, яка забезпечує територіальній громаді право контролю за господарською діяльністю цих суб'єктів;

судноплавна компанія (пароплавство) – власник судна або будь-яка інша організація чи особа, яка прийняла на себе відповідальність за експлуатацію судна і погодилася прийняти на себе усі обов'язки і відповідальність, що покладаються на неї актами чинного законодавства України та міжнародними договорами України у сфері морської діяльності;

торговельне судноплавство – діяльність, пов'язана з використанням морських і річкових суден, суден змішаного плавання („річка-море“) для перевезення вантажів, пасажирів, багажу і почти, рибних та інших морських промислів, розвідкою та видобуванням корисних копалин, виконання буксирних, криголамних і рятувальних операцій, прокладенням кабелю, а також для інших господарських, наукових і культурних цілей;

територіальна громада – первинний суб'єкт місцевого самоврядування, основний носій його функцій і повноважень – жителі, об'єднані постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями, або добровільне об'єднання жителів кількох сіл, що мають єдиний адміністративний центр.

Стаття 3. Організаційні та правові засади створення та функціонування об'єднань морського та річкового транспорту

1. Організаційно-правові підстави та процедури створення об'єднань морського та річкового транспорту визначаються чинним законодавством України.

2. Держава в особі відповідних компетентних органів сприятиме виконанню правових процедур, пов'язаних з організацією та здійсненням державної реєстрації об'єднань морського та річкового транспорту, а також правових процедур, які забезпечують їх ефективну господарську діяльність.

3. Учасники об'єднань морського та річкового транспорту, що прийняли участь у формуванні їх статутного капіталу, набувають відповідних корпоративних прав.

4. Учасники об'єднань морського та річкового транспорту, що не прийняли участь у формуванні їх статутного капіталу, не набувають відповідних корпоративних прав. Такі особи, за їхнім бажанням, прийматимуть участь в управлінні господарською діяльністю об'єднань з правом дорадчого голосу. Порядок здійснення вказаного права визначатиметься в Статутах об'єднань.

Стаття 4. Правові підстави і форми участі держави в проведенні соціально-економічного експерименту в сфері морської діяльності

1. Держава приймає участь в проведенні соціально-економічного експерименту в сфері морської діяльності на рівних правах з іншими її учасниками.

2. Держава може приймати участь в створенні об'єднань морського і річкового транспорту та брати участь в їх діяльності на загальних підставах, якщо інше не встановлено законом.

3. Держава набуває і здійснює корпоративні права через органи державної влади в межах їхньої компетенції, встановленої законом.

4. Морська діяльність є однією з найважливіших сфер суспільного виробництва, що покликана задоволити потреби населення та суспільного виробництва.

5. Місце і роль морського і річкового транспорту у суспільному виробництві визначає необхідність його пріоритетного розвитку, участі держави в задоволенні його потреб у транспортних засобах, матеріально-технічних і паливно-енергетичних ресурсах.

6. Розвиток і вдосконалення морського і річкового транспорту має здійснюватися відповідно до державних цільових програм з урахуванням пріоритету цих галузей та на основі досягнень науково-технічного прогресу.

7. Участь держави в проведенні соціально-економічного експерименту в сфері морської діяльності управління в галузі транспорту здійснюється шляхом формування та реалізації морської політики: економічної (податкової, фінансово-кредитної, тарифної, інвестиційної) та соціальної політики, зокрема:

створення рівних умов для розвитку господарської діяльності об'єднань морського і річкового транспорту;

обмеження монополізму та розвиток конкуренції;

координацію роботи різних видів водного транспорту;

охорону навколошнього природного середовища від шкідливого впливу водного транспорту;

прогнозування та планування економічного і соціального розвитку з метою створення економічних, організаційних та правових умов, за яких суб'єкти господарювання враховують у своїй діяльності показники прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку.

8. Основними формами державного планування господарської діяльності є Державна програма економічного та соціального розвитку України, Державний бюджет України, а також інші державні програми з питань економічного і соціального розвитку, порядок розробки, завдання та реалізація яких визначаються законом.

9. З метою створення сприятливих організаційних та економічних умов для розвитку підприємництва органи влади на умовах і в порядку, передбачених законом:

надають підприємцям земельні ділянки, передають державне майно, необхідне для здійснення підприємницької діяльності;

сприяють підприємцям в організації матеріально-технічного забезпечення та інформаційного обслуговування їх діяльності, підготовці кадрів;

здійснюють первісне облаштування неосвоєних територій об'єктами вироб-

ничої і соціальної інфраструктури з продажем або передачею їх підприємцям у визначеному законом порядку;

стимулюють модернізацію технології, інноваційну діяльність, освоєння підприємцями нових видів продукції та послуг;

подають підприємцям інші види допомоги.

Стаття 5. Правові підстави і форми участі територіальної громади та спільної участі територіальних громад в проведенні соціально-економічного експерименту в сфері морської діяльності

1. Територіальні громади приймають участь в проведенні соціально-економічного експерименту в сфері морської діяльності на рівних правах з іншими її учасниками.

2. Територіальні громади можуть приймати участь в створенні об'єднань морського і річкового транспорту та брати участь в їх діяльності на загальних підставах, якщо інше не встановлено законом.

3. Територіальні громади набувають і здійснюють корпоративні права через органи місцевого самоврядування у межах їхньої компетенції, встановленої законом. Територіальні громади відповідають за своїми зобов'язаннями своїм майном, крім майна, на яке відповідно до закону не може бути звернено стягнення.

4. Органи місцевого самоврядування здійснюють свої повноваження щодо суб'єктів господарювання виключно в межах, визначених Конституцією України, законами про місцеве самоврядування та іншими законами, що передбачають особливості здійснення місцевого самоврядування. Органи місцевого самоврядування можуть здійснювати щодо суб'єктів господарювання також окремі повноваження органів виконавчої влади, надані їм законом.

5. Відносини органів місцевого самоврядування з суб'єктами господарювання у випадках, передбачених законом, можуть здійснюватися також на договірних засадах. Спори про поновлення порушених прав суб'єктів господарювання та відшкодування завданої їм шкоди внаслідок рішень, дій чи бездіяльності органів, посадових або службових осіб місцевого самоврядування при здійсненні ними своїх повноважень вирішуються в судовому порядку.

6. Органи, посадові та службові особи місцевого самоврядування несуть відповіальність за свою діяльність перед суб'єктами господарювання, підстави, види і порядок якої визначаються Конституцією України та законом.

7. Місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування відповідно до Конституції України та інших законів розробляють і затверджують програми соціально-економічного розвитку і цільових програм з інших питань самоврядування відповідних територій.

8. Органи місцевого самоврядування в містах самостійно розробляють, затверджують і виконують відповідні місцеві бюджети згідно з Бюджетним кодексом України.

9. Районні та обласні ради затверджують районні та обласні бюджети, які формуються з коштів державного бюджету для їх відповідного розподілу між територіальними громадами або для виконання спільних проектів та з коштів, залучених на договірних засадах з місцевих бюджетів для реалізації спільних соціально-економічних програм і контролюють їх виконання.

10. Створення об'єднань морського та річкового транспорту відповідає економічним і соціальним потребам територіальних громад, отже є питанням місцевого самоврядування, тобто опосередковує реалізацію права територіальних громад самостійно вирішувати питання місцевого значення, зокрема питання формування матеріальної та фінансової основи місцевого самоврядування.

11. Безпосередня участь членів територіальної громади у створенні та управлінні господарською діяльністю об'єднань морського та річкового транспорту є їх невід'ємним правом, реалізація якого забезпечується Конституцією України та іншими положеннями чинного законодавства України.

12. За умов, передбачених положеннями Господарського кодексу України, об'єднання морського та річкового транспорту набувають правового статусу суб'єктів господарювання комунального сектору економіки України. Правовий статус окремого суб'єкта господарювання у комунальному секторі економіки визначається уповноваженими органами управління відповідно до вимог, визначених законом.

13. Управління господарською діяльністю у комунальному секторі економіки здійснюється через систему організаційно-господарських повноважень територіальних громад та органів місцевого самоврядування щодо суб'єктів господарювання, які належать до комунального сектора економіки. Відносини органів управління між зазначеними суб'єктами у випадках, передбачених законом, можуть здійснюватися на договірних засадах.

14. Законом можуть бути встановлені особливості здійснення антимонопольно-конкурентної політики щодо комунального сектора економіки, а також додаткові вимоги та гарантії права власності Українського народу і права комунальної власності при реалізації процедури банкрутства щодо суб'єктів господарювання комунального сектора економіки.

Стаття 6. Основні напрямки участі держави в проведенні соціально-економічного експерименту в сфері морської діяльності

Держава в особі відповідних компетентних органів:

- забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах морського і річкового транспорту;

- сприяє залученню уповноважених осіб об'єднань морського та річкового транспорту; до роботи у складі дорадчих органів, що створюються центральними та місцевими органами державної влади та місцевого самоврядування, для обговорення питань, які пов'язані з забезпеченням ефективного здійснення морської діяльності;

- створює правові підстави для включення у державні, регіональні та міські програми соціально-економічного розвитку та розвитку промисловості України положень щодо формування сприятливих умов для ефективного здійснення морської діяльності;

- сприяє включенням у соціально-економічні та інвестиційні програми розвитку територіальних громад положень щодо їх участі та спільноти участі в формуванні статутного капіталу та управлінні господарською діяльністю об'єднань морсь-

кого та річкового транспорту;

- створює правові підстави відновлення конкурентоспроможності національних судноплавних компаній шляхом їх залучення до перевезень вантажів за державним замовленням і під державні гарантії та перевезень вантажів, що переробляються в портах України;

- визначає сприятливі умови залучення інвестицій, зокрема іноземних, для формування статутного капіталу об'єднань морського та річкового транспорту;

- визначає сприятливі умови кредитування та здійснення лізингових операцій щодо будування, закупівлі та фрахтування морських, річкових та суден змішаного (річка-море) плавання з метою поповнення складу транспортних засобів;

- визначає сприятливі умови податкової та митної політики у сфері морської діяльності;

- співпрацює з об'єднанням морського та річкового транспорту у сфері учебового та учебово-виробничого сектору їх діяльності;

- співпрацює з об'єднанням морського та річкового транспорту у сфері наукового та науково-виробничого сектору їх діяльності.

Стаття 7. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набуває чинності в порядку, передбаченому чинним законодавством України.

2. Кабінету Міністрів України у місячний строк з дня набрання чинності цим Законом:

привести свої нормативно-правові акти у відповідність з цім Законом;

здійснювати моніторинг та контроль за проведенням соціально-економічного експерименту, узагальнення його результатів та внесення на розгляд Верховної Ради України пропозицій щодо доцільноті продовження соціально-економічного експерименту в сфері морської діяльності.

